

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

GARANTINIO FONDO 2020 METŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ TEISINGUMO BEI LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS

2021 m. spalio 1 d.

Nr. FAE-9

Valstybės kontrolė – aukščiausiaji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Auditą atliko: Rita Švedienė (grupės vadovė nuo 2021-07-01), Rita Aniukštytė (grupės vadovė iki 2021-06-30), Rasa Guobienė, Vilmantė Krogertienė, Jolanta Morozovienė.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, Užimtumo tarnybai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

TURINYS

ĮŽANGA	4
AUDITO REZULTATAI	6
1. FONDO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS	6
1.1. Finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų: netiksliai atvaizduotos fondo gautinos sumos	6
1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais teisingas	7
2. FONDO SĄMATOS IR ATASKAITŲ RINKINIŲ RENGIMUI BUS TAIKOMI NAUJI REIKALAVIMAI	8
3. FONDO LĖŠOS NAUDOTOS TEISĖTAI. JO VEIKLOS RODIKLIAMS REIKŠMINGOS ĮTAKOS TURĖJO PRIEMONIŲ COVID-19 PADARINIAMS ŠVELNINTI ĮGYVENDINIMAS	9
PRIEDAI	13
1 priedas. Audito apimtis ir metodai	13
2 priedas. Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims reglamentavimas	16
3 priedas. Darbdaviui mokamų subsidijų darbo užmokesčiui darbuotojų prastovos metu reglamentavimas	18

ĮŽANGA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu¹ ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu², atlikome Garantinio fondo 2020 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių bei fondo lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pasirinktose srityse auditą. Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus³, tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl fondo finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių pareiškama audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti priede „Audito apimtis ir metodai“ (12–14 psl.).

Garantinio fondo paskirtis

Garantinis fondas yra valstybės išteklių fondas, skirtas užtikrinti garantijas darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam⁴. Garantijos darbuotojams užtikrinamos skiriant ir mokant išmokas iš Garantinio fondo. Dėl koronaviruso COVID-19 pandemijos Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją ar karantiną, įgyvendinant Ekonomikos skatinimo plane⁵ numatytas priemones, iš Garantinio fondo lėšų nuo 2020 m. kompensuojamos ir Užimtumo įstatyme numatytos išmokos savarankiškai dirbantiems asmenims bei subsidijos darbdaviams darbo užmokesčiui darbuotojų prastovos metu⁶.

Remiantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu⁷, šis fondas yra viešojo sektoriaus subjektas, kurį pavesta administruoti Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – VSDF) valdybai ir kitoms VSDF administravimo įstaigoms⁸. Finansų ministerija yra atsakinga už laikinai laisvų fondo lėšų valdymą ir investavimo sprendimų priėmimą⁹.

Garantinio fondo veikloje 2020 m. dalyvavo ir teikė informaciją fondo ataskaitų rinkiniui parengti Valstybinė mokesčių inspekcija, valstybės įmonė Turto bankas ir Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Inspekcija administravo įmokas, kurios buvo apskaičiuotos iki 2017-12-31. Turto bankas administravo iki 2017-01-01 Garantinio fondo perleistas reikalavimo teises dėl atgręžtinio reikalavimo teise neišieškotų lėšų, skirtų išmokoms iš fondo bankrutuojančių įmonių darbuotojams mokėti.

¹ Valstybės kontrolės įstatymas, 8 str. 2 d. 4 p. (įstatymo 9 str. 3 d. 4 p., galiojo iki 2021-07-01).

² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 2 d. 4 p. ir 3 d.

³ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (galiojo iki 2021-06-30).

⁴ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 4 str. 1 d.

⁵ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas (Vyriausybės 2020-03-16 pasitarimo protokolas Nr. 14), su pakeitimais.

⁶ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 3¹ str. (nuo 2020-03-19).

⁷ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 19 d. ir 22 d. 6 p.

⁸ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 4 str. 2 d.

⁹ Ten pat, 5 str. 4 d.

Užimtumo tarnyba priėmė sprendimus dėl išmokų skyrimo savarankiškai dirbantiems asmenims (mokėjo VSDF valdyba) ir dėl subsidijų darbo užmokesčiui darbuotojų prastovų metu darbdaviams skyrimo ir šias subsidijas mokėjo.

Fondo lėšos buvo naudojamos pagal Seimo patvirtintą 2020 m. fondo lėšų sąmatą¹⁰. Ekonomikos skatinimo plane numatytų priemonių įgyvendinimui Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal sudarytas sutartis VSDF valdybai pervedė 281,5 mln. Eur valstybės biudžeto asignavimų. 2020 m. fondo lėšų sąmata, kurioje buvo suplanuota 8,9 mln. Eur išlaidų¹¹, nebuvo patikslinta, nes nebuvo tikslinti ir šiuo įstatymu patvirtinto valstybės biudžeto finansiniai rodikliai. 2020 m. papildomai valstybės vardu pasiskolintos lėšos, skirtos mokėti išmokas savarankiškai dirbantiems asmenims ir subsidijas darbo užmokesčiui, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai buvo skiriamos Vyriausybės nutarimais¹².

Fondo finansinės ataskaitos sudaromos vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu¹³ ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais, o fondo lėšų sąmatos vykdymo ataskaita sudaroma pagal lšteklių fondų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudarymo taisykles¹⁴.

Fondo metinių ataskaitų rinkinys ne vėliau kaip iki kitų metų spalio 1 d. teikiamas Vyriausybei, kuri, pritarusi ataskaitų rinkiniui, teikia jį Seimui ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Valstybės kontrolė ne vėliau kaip iki spalio 1 d. Vyriausybei ir ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Seimui pateikia valstybinio audito išvadas ir audito ataskaitas dėl audituotų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių¹⁵.

¹⁰ 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 17 str.

¹¹ Ten pat, 10 priedas.

¹² 2020-04-08 Nr. 351, 2020-06-03 Nr. 565, 2020-07-08 Nr. 776 (2020-12-09 nutarimo Nr. 1395 redakcija).

¹³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 19 str. 1 ir 2 d., 21 str. 1 d.

¹⁴ Finansų ministro 2021-12-16 įsakymas Nr. 1K-461 „Dėl lšteklių fondų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudarymo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁵ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 2 d. 4 p. ir 3 d., 32 str. 6 ir 7 d.

AUDITO REZULTATAI

1. FONDO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS

1.1. Finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų: netiksliai atvaizduotos fondo gautinos sumos

1. Viešojo sektoriaus subjektai buhalterinę apskaitą turi tvarkyti vadovaudamiesi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (toliau – VSAFAS). Pagal 26-ojo VSAFAS reikalavimus¹⁶, atsižvelgiant į atsiskaitymo laikotarpį, gautinos sumos skirstomos į ilgalaikes ir trumpalaikes ir parodomos atitinkamuose straipsniuose: jei jos bus sumokėtos po vienerių metų, tai priskiriamos straipsniui „Ilgalaikis finansinis turtas“, jei per vienerius metus – straipsniui „Gautini mokesčiai ir socialinės įmokos“. Nustatėme, kad visos fondo įprastinės veiklos įplaukos – darbdavių gautinos įmokos į fondą – dėl netinkamai tvarkomos apskaitos¹⁷ buvo priskirtos per vienerius metus gautinoms sumoms, nors dalis jų (633 tūkst. Eur) bus gauta po vienerių ar daugiau metų. Dėl šios priežasties fondo finansinės būklės ataskaitos pagal 2020-12-31 duomenis straipsnyje A.III „Ilgalaikis finansinis turtas“ nenurodytas 633 tūkst. Eur likutis, o straipsnyje C.III.2 „Gautini mokesčiai ir socialinės įmokos“ nurodytas likutis (5 313,3 tūkst. Eur) yra ta pačia suma didesnis. Nustatyti duomenų iškraipymai yra reikšmingi vertinant fondo 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinio teisingumą. Audito metu gavome informacijos¹⁸, kad per vienerius ir po vienerių metų gautinos sumos buhalterinėje apskaitoje 2021 m. bus registruojamos atskirai.
2. Lyginant su 2019-12-31, fondo gautinų mokesčių ir socialinių įmokų likutis 2020-12-31 padidėjo daugiau kaip 20 proc. (nuo 4 377,7 iki 5 313,3 tūkst. Eur). Pagal 6-ojo VSAFAS reikalavimus¹⁹ aiškinamajame rašte turėtų būti nurodytos priežastys, jei finansinių ataskaitų straipsnių sumos, palyginti su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu, reikšmingai pasikeitė. Fondo 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte neatskleistos priežastys, dėl kurių reikšmingai padidėjo gautinų mokesčių ir socialinių įmokų likutis. Didžiausią įtaką iš darbdavių į fondą gautinų sumų didėjimui turėjo dėl Vyriausybės paskelbto karantino taikytos mokestinės pagalbos priemonės²⁰ veiklą sustabdžiusiems ar ją apribojusiems

¹⁶ 26-asis VSAFAS „Išteklų fondo apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“, 12.3 ir 13.3 p.

¹⁷ Darbdaviai įmokas į fondus (Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo, Garantinį ir Ilgalaikio darbo išmokų) perveda naudodami tą patį įmokos kodą, todėl kiekvieno ketvirčio pabaigoje VSDF valdyba šias įmokas paskirsto fondams ir jiems pateikia duomenis apie gautinas sumas. Dėl programinių nustatymų VSDF informacinėse sistemose neišskiriama iš draudėjų gautinų sumų ilgalaikė dalis, tenkanti atskiriems fondams. Todėl VSDF valdyba pateikia Privalomojo sveikatos draudimo, Ilgalaikio darbo išmokų ir Garantiniams fondams duomenis apie jiems tenkančias gautinas sumas iš jų neišskiriant ilgalaikės dalies (dėl šių priežasčių neteisingi šių fondų ataskaitų duomenys).

¹⁸ VSDF valdybos 2021-07-28 el. paštu pateiktas atsakymas dėl į Privalomojo sveikatos draudimo fondą, Garantinį fondą ir Ilgalaikio darbo išmokų fondą pervestinių sumų apskaitos.

¹⁹ 6-asis VSAFAS „Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas“, 15 p.

²⁰ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas (Vyriausybės 2020-03-16 pasitarimo protokolas Nr. 14), su pakeitimais.

ūkio subjektams: VSDF valdyba turėjo teisę supaprastinta tvarka iki 5 metų atidėti įmokų sumokėjimą prašymus pateikusiems subjektams²¹.

1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais teisingas

3. 2020-12-31 fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenimis, 2020 m. fondas gavo 307 209,1 tūkst. Eur įplaukų ir patyrė 288 091,6 tūkst. Eur išlaidų. Nustatėme, kad visais reikšmingais atžvilgiais šio rinkinio duomenys yra teisingi, tačiau ne visa privaloma pateikti informacija yra atskleista jo aiškinamajame rašte.
4. Pagal Išteklių fondų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudarymo taisyklių reikalavimus²², vienas iš rinkinio sudarymo tikslų yra nurodyti išteklių fondo lėšų sąmatos nevykdymo ir (arba) reikšmingų sąmatos vykdymo skirtumų, lyginant su patvirtinta sąmata ir su praėjusio ataskaitinio laikotarpio sąmatos vykdymo duomenimis, priežastis. Ši informacija turi būti pateikiama rinkinio aiškinamajame rašte. 2020 m. fondo veiklos rodikliams reikšmingos įtakos turėjo nebūdinga veikla – priemonių, skirtų Covid-19 padariniams švelninti, įgyvendinimas²³ (plačiau ataskaitos 3 dalyje), apie kurią informacija aiškinamajame rašte yra pateikta. Fondo įprastinės veiklos rezultatus (sąmatos nevykdymą ir reikšmingus jos vykdymo skirtumus) lėmusios priežastys aiškinamajame rašte neatskleistos. Darbdavių į fondą 2020 m. sumokėtos įmokos²⁴ sudarė 24 644,5 tūkst. Eur (8 proc. visų fondo įplaukų), jos buvo 6 proc. mažesnės, palyginti su planuotomis (26 260,0 tūkst. Eur) ir 5 proc. didesnės, palyginti su 2019 m. gautomis (23 466,8 tūkst. Eur). Fondo išlaidos išmokoms bankrutuojančių, bankrutavusių ar likviduotų dėl bankroto įmonių darbuotojams pagal sudarytas fondo lėšų sutartis sudarė 12 611,5 tūkst. Eur (4,4 proc. visų fondo išlaidų), jos buvo 48 proc. didesnės, palyginti su planuotomis (8 519,0 tūkst. Eur), ir 56,9 proc. didesnės, palyginti su 2019 m. patirtomis (8 040,2 tūkst. Eur) (1 pav.).

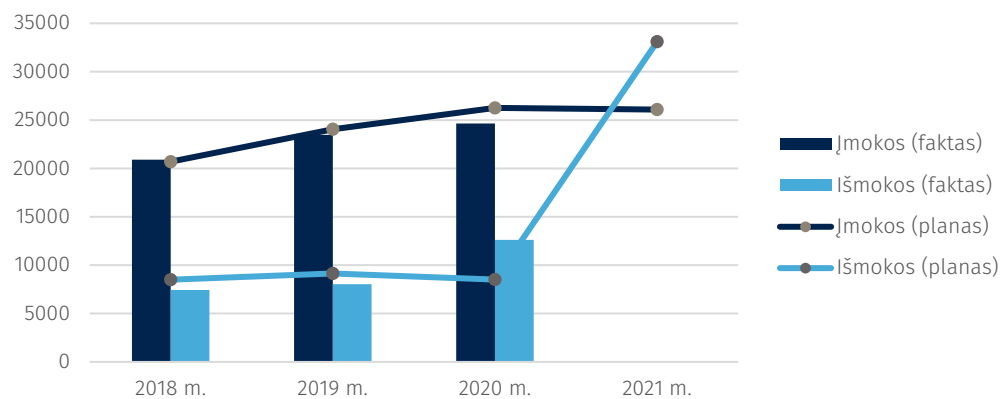
²¹ VSDF valdybos el. paštu 2021-04-14 pateikta informacija, kad 2020-12-31 įmokų į Ilgalaikio darbo išmokų, Garantinį, Privalomąjį sveikatos ir Valstybinio socialinio draudimo fondus mokėjimai buvo atidėti 5,7 tūkst. ūkio subjektų, bendra atidėtų įmokų suma – 118 698,5 tūkst. Eur.

²² Finansų ministro 2014-12-16 įsakymas Nr. 1K-461, 5.4 ir 13 p.

²³ Garantiniam fondui skirtos valstybės biudžeto lėšos subsidijų darbdaviams darbo užmokesčiui už darbuotojų prastovas ir išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims mokėjimui.

²⁴ Darbdavių (išskyrus biudžetines įstaigas, Lietuvos banką, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas) sumokėtos įmokos – 0,16 proc. nuo samdomiems darbuotojams apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų.

1 pav. Darbdavių įmokų ir išmokų darbuotojams pokytis 2018–2021 m., tūkst. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Garantinio fondo 2018–2020 m. biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodiklių įstatymu patvirtintos Garantinio fondo sąmatos duomenis.

- Didžiausią įtaką darbdavių įmokų mažėjimui turėjo minėtos Vyriausybės taikytos mokestinės pagalbos priemonės²⁵, dėl kurių ūkio subjektai įgijo teisę atidėti įmokų mokėjimą. Audito metu VSDF valdyba informavo²⁶, kad fondo išlaidos išmokoms darbuotojams didėjo dėl 4,9 proc. didesnio darbuotojų skaičiaus, 32,7 proc. didesnių vidutinių išmokų ir nuo 2020 m. iš fondo lėšų pervedamų draudėjo už darbuotojus nesumokėtų sumų į VSDF²⁷. Sąmatos nevykdymo ar reikšmingų jos vykdymo pokyčių priežasčių atskleidimas ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte yra svarbus informacijos šaltinis šių ataskaitų vartotojams, analizuojantiems fondo veiklą, ir priimantiems su fondo veikla susijusius sprendimus.

2. FONDO SĄMATOS IR ATASKAITŲ RINKINIŲ RENGIMUI BUS TAIKOMI NAUJI REIKALAVIMAI

- Siekiant suderinti Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondų bei jų administratoriaus veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų taikymą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai esame rekomendavę²⁸ inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad šių fondų lėšų sąmatos būtų tvirtinamos kartu su VSDF biudžetu, įsivertinant vienodų principų taikymą jų biudžetų formavimui. Rekomendacija įgyvendinta iš dalies: 2020-10-01 priimti Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų bei Viešojo

²⁵ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas (Vyriausybės 2020-03-16 pasitarimo protokolas Nr. 14), su pakeitimais.

²⁶ VSDF valdybos 2021-07-23 el. paštu pateikta informacija dėl išmokų bankrutuojančių įmonių darbuotojams iš Garantinio fondo 2020 m. pokyčių.

²⁷ Vyriausybės 2017-06-21 nutarimas Nr. 495 (2020-02-05 nutarimo Nr. 94 redakcija) „Dėl Garantinio fondo nuostatų patvirtinimo“, 3.5 ir 4.2 p.

²⁸ Valstybinio audito 2019-09-30 ataskaita Nr. FA-2 „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2018 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“.

sektorius atskaitomybės įstatymų pakeitimai²⁹, nustatantys naujus Garantinio ir ilgalaikio darbo išmokų fondų lėšų sąmatų ir ataskaitų rinkinių rengimo principus. Lėšų sąmatų projektai ir ataskaitų rinkiniai bus rengiami taikant kaupimo principą ir teikiami Seimui tvirtinti kartu su atitinkamų metų VSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu³⁰. Konkrečius fondų metinių ataskaitų rinkinio sudėties ir fondų ataskaitoms keliamus reikalavimus dar turi nustatyti finansų ministras. Rekomendaciją laikysime įgyvendinta, pradėjus rengti šių fondų biudžetų projektus ir metines ataskaitas pagal naujas teisės aktų nuostatas, kurių taikymą nuo 2022 m. siūloma nukelti į 2023 metus.³¹

3. FONDO LĖŠOS NAUDOTOS TEISĖTAI. JO VEIKLOS RODIKLIAMS REIKŠMINGOS ĮTAKOS TURĖJO PRIEMONIŲ COVID-19 PADARINIAMS ŠVELNINTI ĮGYVENDINIMAS

7. 2020 m. fondo veiklos rodikliams reikšmingos įtakos turėjo nebūdinga veikla – priemonių, skirtų COVID-19 padariniams švelninti, įgyvendinimas. Vyriausybei 2020-02-26 paskelbus³² valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl COVID-19 viruso plitimo, subsidijas darbdaviams darbo užmokesčiui už darbuotojų prastovas ir išmokas savarankiškai dirbantiems nuspręsta³³ finansuoti iš Garantinio fondo, tam tikslui skiriant valstybės biudžeto ar ES struktūrinių fondų lėšas. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal sudarytas sutartis 2020 m. VSDF valdybai pervedė 281 528,0 tūkst. Eur valstybės biudžeto asignavimų, iš kurių buvo panaudota 274 378,9 tūkst. Eur (97,5 proc.). Dėl šių priemonių įgyvendinimo 2020 m. fondo gautos įplaukos, lyginant su 2019 m., padidėjo daugiau kaip 12 kartų, o patirtos išlaidos – daugiau kaip 34 kartus (2 pav.).

²⁹ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 19, 20 ir 21 str. pakeitimo įstatymas; Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 pakeitimo įstatymas.

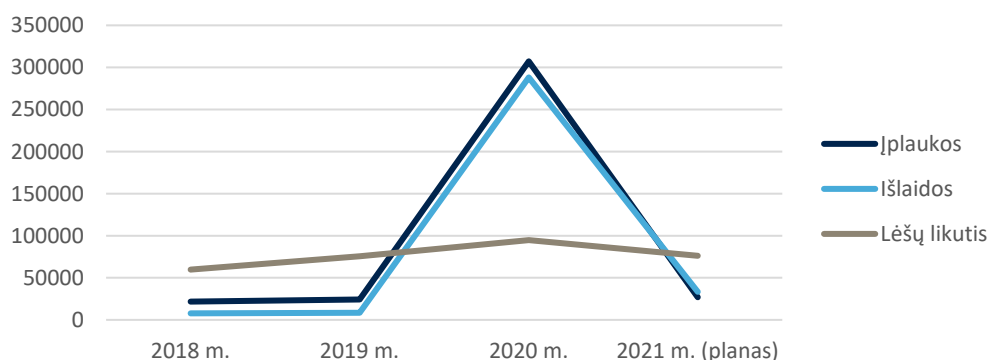
³⁰ Šiuo metu sąmatos rengiamos taikant pinigų apskaitos principą ir pateikiamos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme.

³¹ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 1 ir 2 st. pakeitimo įstatymu (2021-09-01 projektas Nr. 21-29326 pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms) planuojama jo įsigaliojimą ir taikymą atidėti metams – iki 2023-01-01.

³² Vyriausybės 2020-02-26 nutarimas Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“.

³³ Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1, 5, 6 str., II sk. pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 3-1 str. įstatymas.

2 pav. Garantinio fondo įplaukų, išlaidų ir lėšų likučio pokyčiai 2018–2021 m., tūkst. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Garantinio fondo 2018–2020 m. biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir 2021 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymo duomenis.

8. Pažymėtina, kad 2020 m. fondo lėšų sąmata, kurioje buvo suplanuota 27 460,0 tūkst. Eur įplaukų ir 8 925,0 tūkst. Eur išlaidų³⁴, dėl naujų priemonių įgyvendinimo tikslinta nebuvo, nes nebuvo tikslinti ir valstybės biudžeto finansiniai rodikliai³⁵. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai lėšos šioms priemonėms buvo skirtos Vyriausybės nutarimais³⁶ iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų. Valstybės kontrolė 2016 m. yra teikusi pastebėjimą³⁷, kad tokia praktika, kai Seimo patvirtintus valstybės biudžeto rodiklius keičia ne pats Seimas, o Vyriausybė, yra keistina, nes tai rodo planavimo trūkumus, nesuteikia pakankamai informacijos fiskalinės rizikos valdymui ir didina riziką pažeisti fiskalinės drausmės reikalavimus. COVID-19 padariniams švelninti skirtų iš Garantinio fondo finansuojamų priemonių įgyvendinimas tęsiamas ir 2021 m.³⁸, bet jo sąmatoje šiam tikslui skirtos įplaukos ir išmokos, net ir patikslinus valstybės biudžeto finansinius rodiklius, nenumatytos³⁹.
9. Atsakingos institucijos (įstatymų⁴⁰ keitimus iniciavusi Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, paramos administravimą ir mokėjimą vykdžiusios Užimtumo tarnyba ir VSDF valdyba) užtikrino, kad per mėnesį nuo karantino paskelbimo būtų sukurtos teisinės prielaidos ir administravimo mechanizmas, reikalingi įvertinti gautus prašymus dėl išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims ir subsidijų darbdaviams skyrimo ir jos būtų pradėtos mokėti⁴¹.

³⁴ 2020 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 10 priedas.

³⁵ Garantinio fondo lėšų sąmatos projektą Vyriausybė teikia Seimui tvirtinti kartu su atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu, o tvirtina Seimas.

³⁶ 2020-04-08 Nr. 351, 2020-06-03 Nr. 565, 2020-07-08 Nr. 776 (2020-12-09 nutarimo Nr. 1395 redakcija).

³⁷ 2016-10-03 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-60-6-10-1 „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“.

³⁸ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir VSDF valdybos 2021-01-05 valstybės biudžeto subsidijų, skirtų Garantinio fondo išmokoms, pervedimo ir panaudojimo sutartis Nr. D4-1/F1-0-1, kuria numatyta išmokoms iš Garantinio fondo pervesti iš viso 465 200 tūkst. Eur: 340 400 tūkst. Eur darbo užmokesčio subsidijoms už prastovas ir 124 800 tūkst. Eur išmokoms savarankiškai dirbantiems asmenims.

³⁹ 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV-102 preambulės, 1, 2, 3, 9, 10, 11, 14, 20 str. ir 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 priedų pakeitimo įstatymas.

⁴⁰ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1, 5, 6 str., II sk. pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 3-1 str. įstatymas; Darbo kodekso 47 ir 49 str. pakeitimo įstatymas, 1 str.; Užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 papildymo 5-1 str. ir 24, 25, 35, 37, 41, 42, 44 str. pakeitimo įstatymas, 3 str.

⁴¹ Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymai: 2020-04-23 Nr. V-129 „Dėl Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims nuostatų patvirtinimo“, 2020-04-14 Nr. V-122 „Dėl Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017-07-05 įsakymo Nr. V-388 „Dėl Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

10. Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims vertinimo procesas (vertinama, ar asmuo atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus išmokai gauti) buvo automatizuotas⁴², todėl Užimtumo tarnybos sprendimai dėl išmokos skyrimo buvo priimami ne ilgiau kaip per 3 d. d. nuo duomenų ar dokumentų, patvirtinančių asmens atitiktį Įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalyje nurodytoms sąlygoms, gavimo dienos⁴³. Nuo 2021-01-01⁴⁴ išmokų skyrimo pagrindai savarankiškai dirbantiems asmenims iš dalies pakeisti, apribojant remiamų asmenų grupę – į jas pretenduoti turi teisę tik asmenys, kurie įtraukti į Valstybinės mokesčių inspekcijos patvirtintą sąrašą (visi teisinio reglamentavimo pokyčiai pateikti 2 priede). Dėl papildomų užklausų teikimo inspekcijai, priimamų sprendimų skirti ar neskirti išmoką trukmė pailgėjo.⁴⁵ Per 2020 m. 176,7 tūkst. savarankiškai dirbančių asmenų gavo nustatyto dydžio⁴⁶ išmokas, tam tikslui panaudota 129 566,5 tūkst. Eur. Įvertinę lėšų naudojimą šioms išmokoms mokėti teisėtumo pažeidimų nenustatėme.
11. Kitaip, nei skiriant išmokas savarankiškai dirbantiems asmenims, dokumentų subsidijai darbdaviams darbo užmokesčiui darbuotojų prastovų metu skirti vertinimas (reikalavimų teisinio reglamentavimo pokyčiai pateikti 3 priede) buvo mažai automatizuotas, daug specialistų darbo laiko užimantis procesas, nes reikėjo sutikrinti darbdavio pateiktus duomenis apie kiekvieną prastovose esantį darbuotoją⁴⁷. Dėl šių priežasčių ir dėl darbdavių pateiktos netikslios ir neišsamios informacijos dalis subsidijų (31 proc. tikrintų atvejų⁴⁸) išmokėtos vėliau, nei numatyta teisės aktuose⁴⁹. Subsidijos mokėjimas yra nutraukiamas⁵⁰, jei Valstybinė darbo inspekcija, kurią informuoti⁵¹ apie prastovos paskelbimą yra įpareigoti⁵² darbdaviai, nustato, kad darbuotojas vykdo darbo funkcijas paskelbtos prastovos metu. Patikimi darbdavių duomenys yra svarbi aplinkybė inspekcijai kontroliuojant galimus prastovų režimo pažeidimus. Nustatėme, kad 43 proc. (13 iš 30 patikrintų) subsidijas gavusių įmonių duomenys apie prastovas buvo netikslūs⁵³. 2021 m. pranešimų tvarka buvo patikslinta: darbdaviai įpareigoti teikti išsamesnę informaciją apie prastovą⁵⁴. Tai sudarė prielaidas

⁴² Elektroniniu būdu teikiant atitinkamas užklausas VSDF valdybos valdomoms informacinėms sistemoms.

⁴³ Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020-04-23 įsakymu Nr. V-129 patvirtinti Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims nuostatai, 8 p. (įsakymo redakcija iki 2021-01-01).

⁴⁴ Užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 5-1 ir 25 str. pakeitimo įstatymas, 1 str.

⁴⁵ Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020-04-23 įsakymu Nr. V-129 patvirtinti Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims nuostatai, 9 p. (įsakymo redakcija nuo 2021-01-01): Užimtumo tarnyba Valstybinei mokesčių inspekcijai užklausa, ar Prašymą pateikęs savarankiškai dirbantis asmuo yra įtrauktas į Sąrašą, pateikia elektroniniu būdu ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Prašymo gavimo dienos. Inspekcija pateikia atsakymą ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo užklausos gavimo dienos.

⁴⁶ Nuo 2020-13-19 257 Eur arba proporcingai mažiau, jei mokama už ne visą mėnesį.

⁴⁷ Tikrinama, ar pagal įstaigos vidaus teisės aktus darbuotojui paskelbta prastova, kiek nedirbtas laikas per mėnesį buvo susijęs su prastova, ar darbuotojas per atitinkamą mėnesį nebuvo laikinai nedarbingas ar atostogose, ar nurodytas darbo užmokesčio dydis atitinka nustatytus dydžius, ar darbdavys pateikė šiam darbuotojui darbo užmokesčių mokėjimą pagrindžiantį dokumentą.

⁴⁸ 43 darbdaviams iš tikrintų 137.

⁴⁹ Subsidijas darbdaviams už praėjusį mėnesį Užimtumo tarnyba turėjo mokėti iki einamojo mėnesio pabaigos.

⁵⁰ Užimtumo įstatymas, 41 str. 5¹ d. 4 p. (įstatymo redakcija nuo 2020-04-10).

⁵¹ Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2020-04-06 įsakymu Nr. EV-92 patvirtintas Pranešimų apie paskelbtas prastovas teikimo Valstybinei darbo inspekcijai tvarkos aprašas.

⁵² Darbo kodekso 47 str. pakeitimo įstatymas, 1 str.

⁵³ 2 įmonės Valstybinės darbo inspekcijos neinformavo apie prastovas, o 11 įmonių nepatiksino duomenų po to, kai prastovos buvo pratęstos.

⁵⁴ Nurodyti konkrečias priežastis, dėl kurių paskelbta prastova, ne vėliau kaip prieš vieną darbo dieną patikslinti pateiktus duomenis atšaukus prastovą arba pasikeitus duomenims apie jos laikotarpį ir (arba) jos rūšį.

inspekcijai efektyviau vykdyti kontrolę⁵⁵. Siekdamas užtikrinti duomenų apie prastovas patikimumą ir reaguodamas į Seimo Audito komiteto 2021-04-16 pateiktą siūlymą, Darbo inspekcija ir VSDF valdyba sutarė, kad duomenis darbdaviams apie prastovas tikslinga pateikti per VSDF elektroninę draudėjų aptarnavimo sistemą. VSDF valdybos teigimu⁵⁶, duomenis galima būtų pradėti rinkti ne anksčiau kaip po 6 mėn. nuo tam reikalingų teisės aktų pakeitimų priėmimo, pritaikius programinę įrangą. Per 2020 m. subsidijos išmokėtos daugiau nei 22 tūkst. darbdavių, panaudota 144 812,4 tūkst. Eur. Įvertinę subsidijų skyrimą, teisėtumo pažeidimų nenustatėme.

Valstybės kontrolierius

Mindaugas Macijauskas

⁵⁵ Valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, 2020 m. nustatyta 12 pažeidimų, susijusių su prastovas reglamentuojančių Darbo kodekso normų nevykdymu ar netinkamu vykdymu. 2021 m. sausį–balandį nustatyta: 57 atvejai, kai paskelbę prastovas darbdaviai apie jas neinformavo; 18 atvejų, kai darbdaviai organizavo darbą paskelbtų prastovų metu; 5 atvejai, kai nesilaikyta darbo užmokesčio mokėjimo prastovose esantiems darbuotojams tvarkos; 11 atvejų, kai dalinė prastova paskelbta nesilaikant nustatytų reikalavimų (inspekcijos raštas, 2021-05-10 Nr. SD-126-9102).

⁵⁶ VSDF valdybos 2021-06-23 raštas Nr. (1.78E) I-4281.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Garantinio fondo 2020 metų finansinių ir
biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių
teisingumo bei lėšų ir turto valdymo,
naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo
vertinimas“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito tikslas:

- įvertinti Garantinio fondo 2020 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- įvertinti Garantinio fondo lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2020 metais teisėtumą pasirinktose srityse.

Audituotos Garantinio fondo 2020 metų finansinės ataskaitos:

- finansinė būklės, veiklos rezultatų, pinigų srautų, grynojo turto pokyčių ataskaitos ir finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2020-12-31 duomenis.

Audituotos Garantinio fondo 2020 metų biudžeto vykdymo ataskaitos:

- lėšų sąmatos vykdymo 2020-12-31 ataskaita ir jos aiškinamasis raštas.

Pažymime, kad audito apimtis nebuvo ribojama.

Fondas neturi pavaldžių, kontroliuojamų ar konsoliduojamų įstaigų.

Auditas atliktas:

- pagal Valstybinio audito reikalavimus⁵⁷, tarptautinius audito standartus (TAS)⁵⁸ ir tarptautinius aukščiausiąjį audito institucijų standartus⁵⁹;
- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad (konsoliduotose) finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o valstybės/ fondo lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

⁵⁷ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (galiojo iki 2021-06-30).

⁵⁸ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos auditorių rūmų (iki 2017-02-28) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (nuo 2017-03-01) išversti į lietuvių kalbą, prieiga per internetą: <https://avnt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/auditas> (žiūrėta 2021-07-23).

⁵⁹ 2000–2899-iejį TAAIS „Finansinio audito standartai“, 4000-asis TAAIS „Atitikties audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2021-07-23).

Audito apimtis ir metodai

2020 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

2020 m. pradžioje turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis buvo iš viso 80 069,8 tūkst. Eur, pabaigoje – 134 430,2 tūkst. Eur.

2020 m. gautos pajamos ir patirtos išlaidos:

Fondas gavo 307 209,1 tūkst. Eur įplaukų – darbdavių įmokų ir valstybės biudžeto subsidijų, skirtų išmokoms savarankiškai dirbantiems ir subsidijoms darbo užmokesčiui už prastovas.

Fondas patyrė 288 091,6 tūkst. Eur išlaidų, iš jų:

- 287 838,8 tūkst. Eur – išmokos darbuotojams mokėti;
- 229,9 tūkst. Eur – fondo administravimo išlaidos;
- 13,7 tūkst. Eur – laikinai laisvų lėšų investavimo išlaidos;
- 9,2 tūkst. Eur – apmokėjimas už paraiškų parengimą ir banko operacijas.

Lėšų likutis ataskaitinio laikotarpio pradžioje – 75 664 tūkst. Eur, pabaigoje – 94 781,5 tūkst. Eur.

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2020 metų Garantinio fondo ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

- Nustatytos svarbiausios audito sritys: socialinės įmokos ir jų pajamos, socialinės išmokos ir jų sąnaudos, finansavimo iš valstybės biudžeto pajamos, gautinos sumos, įsipareigojimai, pinigai. Sričių, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika, nenustatyta.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Socialinių išmokų sąnaudų srityje 2019 m. atliktas kontrolės testavimas, kurio metu vertintas kontrolės efektyvumas, gauti tikrumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimai, naudotasi atlikto testavimo rezultatais.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

- Pajamų ir gautinų sumų srityse, siekiant gauti baigtumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti didelės apimties detalieji testai.
- Sąnaudų srityje, siekiant gauti tikrumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti mažos ir didelės apimties detalieji testai.
- Pinigų srityje, siekiant gauti tikrumo, buvimo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti didelės apimties detalieji testai.
- Įsipareigojimų srityje, siekiant gauti baigtumo, tikrumo, įvertinimo ir atskleidimo tvirtinimus, atlikti mažos ir didelės apimties detalieji testai.
- Pagrindinės, kitos, finansinės ir investicinės veiklos srityse, siekiant gauti atskleidimo tvirtinimą, atlikti didelės apimties detalieji testai.
- Metinių ataskaitų sudarymas – atliktos pagrindinės procedūros, siekiant gauti atskleidimo tvirtinimus.

Bendras ataskaitų rinkinio vertinimas :

Įvertinta:

- taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas;
- bendras finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus;
- bendras biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.

Vertintos sritys ir jose atliktos procedūros dėl Garantinio fondo biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2020 metais teisėtumo

Atlikus audituojamo subjekto veiklos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšminga neatitikties rizika:

- Pajamos, išlaidos ir lėšų valdymas. Reikšmingos neatitikties rizikos nenustatyta.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas) (jei toks buvo atliekamas):

- Vidaus kontrolės testavimas, vertinant nustatytų procedūrų efektyvumą, atliktas išlaidų srityje.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

- Pajamų srityje atliktos analitinės procedūros, siekiant įvertinti gautų valstybės biudžeto subsidijų COVID-19 padariniams švelninti įtaką pajamų dydžiui.
- Išlaidų srityje atlikti mažos apimties detalieji testai, siekiant įvertinti, kaip laikomasi teisės aktų nuostatų dėl išmokų bankrutavusių įmonių darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir subsidijų darbo užmokesčiui už prastovas mokėjimo ir didelės apimties testai, siekiant įvertinti, ar veiklos sąnaudų kompensacijos už įmokų surinkimą neviršijo nustatytų dydžių. Taip pat atliktos analitinės procedūros,

Audito apimtis ir metodai

siekiant įvertinti, ar paskelbus ekstremalią situaciją valstybėje poįstatyminiai teisės aktai buvo priimti laiku bei procedūros, kuriomis buvo siekiama įvertinti, kiek įmokų į fondą nesumokėta dėl mokesčių atidėjimo.

- Lėšų valdymo srityje atliktos analitinės procedūros, siekiant įvertinti, kaip laikomasi teisės aktų nuostatų dėl fondo 2020 m. biudžeto tikslinimo, gavus papildomus asignavimus COVID-19 padariniams švelninti ir siekiant įvertinti, ar laikinai laisvos fondo lėšos buvo investuotos, o gautos pajamos grąžintos į fondo sąskaitą.

Teisės aktai, kuriems vertinta atitiktis:

Įstatymai:

- Biudžeto sandaros įstatymas, 31, 34 str.
 - 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 17 str.
 - Užimtumo įstatymas, 5 str., 41 str. 2, 2¹–2⁴, 4, 4¹–4³, 5¹ ir 6 d.
 - VSDF biudžeto 2020 m. rodiklių patvirtinimo įstatymas, 3 str. 11 d.
 - Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 19¹ str.
 - Garantijų darbuotojams, jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 5 str. 4 d.
- Vyriausybės nutarimai:
- 2017-06-21 nutarimas Nr. 495 „Dėl Garantinio fondo nuostatų patvirtinimo“ (2020-02-05 nutarimo Nr. 94 redakcija) II, III ir IV sk.

Įsakymai:

- Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020-04-23 įsakymas Nr. V-129 „Dėl išmokų savarankiškai dirbantiems nuostatų patvirtinimo“.
- Darbo biržos direktoriaus 2017-07-05 įsakymas Nr. V-388 „Dėl Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2020-04-06 įsakymas Nr. EV-92 „Dėl Pranešimų apie paskelbtas prastovas teikimo Valstybinei darbo inspekcijai tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Finansų ministro 2012-12-07 įsakymas Nr. 1K-417 „Dėl su Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu ir skolinantis prisiimtų įsipareigojimų bei valstybės piniginių išteklių valdymu susijusių teisės aktų patvirtinimo ir komisijų sudarymo“.

Valstybinio audito ataskaitos

„Garantinio fondo 2020 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“

2 priedas

Išmokų savarankiškai dirbantiems asmenims reglamentavimas

Teisės aktų reikalavimai	Nuo 2020-03-19	Nuo 2020-04-10	Nuo 2020-05-08	Nuo 2020-05-15	Nuo 2021-01-01	Nuo 2021-07-01 iki 2021-09-10
Išmokos dydis ir mokėjimo tvarka	Kas mėnesį 257 Eur arba proporcingai mažiau, jei mokama už ne visą mėnesį				Kas mėnesį 260 Eur arba proporcingai mažiau, jei mokama už ne visą mėnesį	
	Mokama už praėjusį mėnesį (nuo 17 einamojo mėnesio dienos iki paskutinės einamojo mėnesio dienos)					
Atsakingos institucijos	Išmokas skiria Užimtumo tarnyba, moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba					
Sąlygos išmokai gauti	Asmuo iki kreipimosi gauti išmoką dienos faktiškai vykdė veiklą.	Savarankiška veikla buvo registruota ne trumpesnę kaip 3 mėn. laikotarpį per 12 mėn. ir nebuvo išregistruota iki ekstremaliosios situacijos ir karantino paskelbimo dienos.			Savarankiška veikla buvo registruota ne trumpesnę kaip 3 mėn. laikotarpį per 12 mėn. ir nebuvo išregistruota iki ekstremaliosios situacijos ir karantino paskelbimo dienos.	
	Asmuo yra sumokėjęs visas privalomas mokėti socialinio draudimo įmokas už ne trumpesnę kaip 3 mėn. laikotarpį per 12 mėn. iki ekstremaliosios situacijos ar karantino paskelbimo dienos.	x	x	x	x	x
	Asmuo nedirba pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu.	Asmuo nedirba pagal darbo sutartį ir negauna su darbo santykiais susijusių pajamų ekstremaliosios situacijos ir karantino laikotarpiu.	Ekstremaliosios situacijos ir karantino laikotarpiu asmeniui priskaičiuotas DU ne didesnis už MMA (607 Eur).		Jeigu asmuo dirba, jam priskaičiuotas DU yra ne didesnis už MMA (642 Eur).	
	x		Juridinio asmens atveju neturi likviduojamos ar bankrutuojančios įmonės statuso.			
		x			Savarankiškai dirbantis asmuo yra įtrauktas į VMI sąrašą	Savarankiškai dirbantis asmuo yra įtrauktas į VMI sąrašą, kurio: vykdoma ūkinė veikla apribota Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino metu ir paskutinio mokestinio ataskaitinio laikotarpio pajamos, palyginti su priešpaskutinio

Teisės aktų reikalavimai	Nuo 2020-03-19	Nuo 2020-04-10	Nuo 2020-05-08	Nuo 2020-05-15	Nuo 2021-01-01	Nuo 2021-07-01 iki 2021-09-10
						mokestinio ataskaitinio laikotarpio pajamomis, sumažėjo mažiau kaip 30 procentų; priešpaskutinio mokestinio ataskaitinio laikotarpio pajamos, gautos iš savarankiškos veiklos, buvo ne mažesnės negu 12 einamųjų metų minimalių vartojimo poreikių dydžių, apskaičiuotų ataskaitiniais metais Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo nustatyta tvarka.
Išmokų mokėjimo trukmė	x	Iki / po ekstremaliosios situacijos atšaukimo ir karantino pabaigos.		2 mėn. iki / po ekstremaliosios situacijos atšaukimo ir karantino pabaigos	1 mėn. iki / po ekstremaliosios situacijos atšaukimo ir karantino pabaigos.	260 Eur dydžio išmoka per mėn. savarankiškai dirbantiems asmenims mokama iki karantino ir ekstremaliosios situacijos pabaigos, bet ne ilgiau kaip iki 2021 m. rugpjūčio 31 d.
Kitos papildomos sąlygos	x	Vienam savarankiškai dirbančiam asmeniui skiriama ir mokama viena išmoka, nepriklausomai nuo asmens vykdomų savarankiškų veiklų skaičiaus.				

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus (galioję 2021-07-15).

Valstybinio audito ataskaitos
 „Garantinio fondo 2020 metų finansinių ir biudžeto vykdymo
 ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir
 disponavimo jais teisėtumo vertinimas“
 3 priedas

Darbdaviui mokamų subsidijų darbo užmokesčiui darbuotojų prastovos metu reglamentavimas

Teisės aktų reikalavimai	Nuo 2020-03-19	Nuo 2020-04-10	Nuo 2020-05-15	Nuo 2020-06-12	Nuo 2021-01-01	Nuo 2021-01-20	Nuo 2021-07-01 iki 2021-09-10
Subsidijos dydis	60 arba 90 proc. darbuotojo apskaičiuoto DU (≤ 1 MMA).	Darbdavio pasirinkimu: 70 proc. ($\leq 1,5$ MMA) arba 90 proc. (≤ 1 MMA) darbuotojo apskaičiuoto DU, buvusio iki karantino.		Darbdavio pasirinkimu asmeniui, kuris nėra sukakęs 60 metų: 70 proc. ($\leq 1,5$ MMA) arba 90 proc. (≤ 1 MMA) darbuotojo apskaičiuoto DU, buvusio iki karantino; jei asmuo yra sukakęs 60 ir daugiau metų: 70 proc. ($\leq 1,5$ MMA) arba 100 proc. (≤ 1 MMA) darbuotojo apskaičiuoto DU, buvusio iki karantino.		100 proc. darbuotojo apskaičiuoto DU, buvusio iki karantino paskelbimo dienos ($\leq 1,5$ MMA).	100 proc. darbuotojo apskaičiuoto DU, buvusio iki karantino paskelbimo dienos (pirmąjį mėnesį $\leq 0,9$ MMA, antrąjį – $\leq 0,6$ MMA).
<p>Jei prastova darbuotojui paskelbta ne visą darbuotojo darbo laiką, subsidijos DU dydis apskaičiuojamas proporcingai.</p> <p>Pastaba: Subsidija nemokama kasmetinių (iki 2020-05-14), tikslinių atostogų laikotarpiu ar įdarbintam asmeniui tapus laikinai nedarbingam.</p>							
Mokėjimo tvarka	Subsidija išmokama už praėjusį mėnesį iki einamojo mėnesio pabaigos arba po to, kai darbdavys pateikia dokumentus, patvirtinančius viso darbuotojui priklausančio darbo užmokesčio išmokėjimą.						
Atsakingos institucijos	Užimtumo tarnyba priima sprendimą skirti subsidiją ir ją išmoka						
Reikalavimai subsidijai skirti ir darbo vietoms išlaikyti	Vyriausybei nutarimu nustačius apribojimus ūkinės veiklos sektoriuose.	Darbdaviams, dėl paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino paskelbtos prastovos metu išlaikantiems darbo vietas.		Darbdaviams, dėl paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino paskelbtos prastovos metu išlaikantiems darbo vietas.			
	Darbdaviai darbo vietas, už kurias gavo subsidijas, turi išlaikyti ne trumpiau kaip 3 mėnesius nuo subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo pabaigos.	Darbdaviai turi išlaikyti ne mažiau kaip 50 proc. darbo vietų ne trumpiau kaip 3 mėnesius nuo subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo pabaigos (išskyrus atvejus, jei darbuotojai atleidžiami darbuotojo iniciatyva, pasibaigus išbandymo terminui ir pan.).					

Teisės aktų reikalavimai	Nuo 2020-03-19	Nuo 2020-04-10	Nuo 2020-05-15	Nuo 2020-06-12	Nuo 2021-01-01	Nuo 2021-01-20	Nuo 2021-07-01 iki 2021-09-10
Subsidijų mokėjimo nutraukimo pagrindai	Kai Vyriausybė atšaukia ekstremaliąją situaciją ar karantiną arba sueina bent vieno iš jų paskelbimo terminas.		Kai darbdavys atšaukia Lietuvos Respublikos darbo kodekso 47 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytu atveju užimtam asmeniui paskelbtą prastovą, sueina jos paskelbimo terminas arba Vyriausybė atšaukia ekstremaliąją situaciją ar karantiną, arba sueina jos (jo) paskelbimo terminas.		Kai, atšaukus Vyriausybės paskelbtą ekstremaliąją situaciją ar karantiną arba suejus bent vieno iš jų paskelbimo terminui, praėjo vienas mėnuo arba kai darbdavys atšaukia užimtam asmeniui dėl karantino paskelbtą prastovą ar sueina jos paskelbimo terminas.		Jeigu pasibaigia subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminas arba jeigu darbdavys atšaukia užimtą asmeniui paskelbtą prastovą ar sueina jos paskelbimo terminas.
Įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą subsidijos gavėjui arba kreditorių susirinkimui priėmus nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.							
Įregistravus likviduojamos įmonės statusą Juridinių asmenų registre.							
x	Valstybinei darbo inspekcijai nustačius, kad užimtas asmuo, kurio darbdaviui paskirta ir mokama subsidija darbo užmokesčiui, vykdo darbo funkcijas jam paskelbtos prastovos metu.						
x	x	x	x	Pasibaigus darbo sutarčiai su darbuotoju, už kurį mokama subsidija darbo užmokesčiui.			
x	x	x	x	x	x	Kai darbdaviui pritaikytos tarptautinės finansinės sankcijos.	
x	x	x	x	x	x	x	jeigu nevykdomas reikalavimas, nustatytas Užimtumo įstatymo 35 str. 6 d. (priskaičiuotą darbo užmokesį mokėti atliekant mokėjimo pavedimą).

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus (galioję 2021-07-15).

